

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

ПАЗЮК ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК УДК 364 (430:477) (043.3)

**ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У НІМЕЧЧИНІ:
ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ**

спеціальності 231 – «Соціальна робота»

АФТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи

за освітньою програмою «Соціальна робота»

Миколаїв – 2021

Магістерською роботою є рукопис.

Роботу виконано в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили,
Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор наук з державного управління, доцент

ПАЛАГНЮК Юліана Вікторівна

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили.

Рецензент: доктор наук з державного управління, доцент

АНДРІЯШ Вікторія Іванівна

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Захист відбудеться *25 лютого 2021 року о 10.00* на засіданні ЕК кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки Чорноморського національного університету імені Петра Могили, за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 1-а Воєнна, 2.

З роботою можна ознайомитись на кафедрі соціальної роботи, управління і педагогіки Чорноморського національного університету імені Петра Могили, за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 1-а Воєнна, 2.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що гострі соціальні проблеми існують у різних країнах світу. Кожній людині притаманне прагнення до гідного рівня життя, якого вона може досягти не тільки за допомогою власної праці та заощаджень, але й за допомогою тих механізмів соціального захисту, які існують в кожній державі.

В умовах прагнення України до розбудови громадянського суспільства, соціальної та правової держави проблема вдосконалення форм і методів соціальної роботи набуває значної актуальності. Враховуючи те, що процес формування сучасної української соціальної роботи як науки, навчальної дисципліни та практичної діяльності досі не завершений, закордонний досвід має для України важливе значення для вдосконалення соціальної роботи у нашій державі.

У контексті вищезазначеного актуальним є досвід започаткування та розвитку соціальної роботи у Німеччині, її сучасний стан та перспективи розвитку, які може враховувати наша держава для розвитку вітчизняної соціальної роботи.

Питаннями дослідження теорії та практики соціальної роботи займаються такі українські вчені як: А. Андрющенко, Г. Щербата, Г. Коваль, І. Мигович, С. Харченко, Л. Димитрова та інші.

Проблема розвитку та становлення соціально-педагогічної освіти в Німеччині розглядається у працях Н. Абашкіної, Ю. Василькової, Л. Волик та інших дослідників. Теоретичним і практичним аспектам соціальної політики, соціальної роботи у країнах Європейського Союзу та, зокрема, Німеччини, присвячені роботи К. Магер, П. Наторп, Ю. Палагнюк.

Отже, вищевказане зумовило актуальність теми, обраної для даного дослідження – «Особливості здійснення соціальної роботи у Німеччині: досвід для України».

Мета роботи – виявити особливості здійснення соціальної роботи у Німеччині та запропонувати науково обґрунтовані напрями вдосконалення діяльності соціальних служб в Україні з урахуванням досвіду Німеччини.

Відповідно до поставленої мети було виділено наступні **завдання**:

- дослідити становлення соціальної роботи в Німеччині;
- визначити особливості соціальної роботи у Німеччині;
- охарактеризувати сучасні технології соціальної роботи в системі соціальних служб Німеччини;
- запропонувати напрями вдосконалення соціальної роботи в Україні з урахуванням досвіду Німеччини.

Об'єктом даної роботи є соціальна робота в Німеччині.

Предмет роботи – напрями вдосконалення діяльності соціальних служб в Україні з урахуванням досвіду Німеччини.

Методи дослідження. Для дослідження та виконання поставлених завдань бакалаврської роботи використовувалась система загальнонаукових методів, спрямованих на отримання об'єктивних та достовірних результатів дослідження.

Для визначення теоретичних основ соціальної роботи у Німеччині використовувалися методи синтезу та аналізу. Аналіз наукової літератури та джерел проводився з метою становлення стану розробленості досліджуваної проблеми. Метод порівняння було використано для встановлення відмінностей між системами соціального захисту та методами соціальної роботи Німеччини та України. Правовий метод роботи застосовувався для аналізу нормативно-законодавчої бази Німеччини у сфері соціальної роботи та соціального захисту. Метод узагальнення використовувався для узагальнення позитивних аспектів німецької моделі соціального захисту. Метод індукції, дедукції спрямований на ознайомлення з фактами та встановлення обґрунтованості висунутого припущення. Історичний метод використаний для виявлення процесу розвитку соціальної роботи у Німеччині.

Наукова новизна полягає у тому, що набули подальшого розвитку наукові уявлення про сутність поняття «соціальної роботи» та «соціального захисту» в Німеччині з різними категоріями населення; надано рекомендації щодо напрямів удосконалення діяльності соціальних служб в Україні з урахуванням досвіду Німеччини.

Теоретичне значення кваліфікаційної роботи полягає в тому, що теоретично обґрунтовано поняття «соціальна робота», «соціальний захист» в Німеччині; визначено особливості соціальної роботи у Німеччині; охарактеризовано сучасні технології соціальної роботи в системі соціальних служб Німеччини.

Практичне значення роботи полягає в тому, що результати дослідження можуть використовуватися соціальними службами в Україні для вдосконалення своєї діяльності, у тому числі, у практичній роботі соціальними працівниками та соціальними педагогами для покращення процесу адаптації незахищених верств населення, а також в процесі професійно-практичної підготовки майбутніх соціальних працівників на таких дисциплінах: «Соціальна робота з різними категоріями населення», «Соціальна робота в зарубіжних країнах».

Апробація наукового дослідження. Основні положення та результати дослідження доповідалися та обговорювалися на XXIII всеукраїнській науково-практичній конференції «Могилянські читання – 2020: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти»: всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених «Сучасний науково-педагогічний дискурс окреслення і вирішення соціальних питань» (м. Миколаїв, 20 листопада 2020 р.).

Публікації. За результати магістерської роботи опубліковано:

Пазюк Ю. О. Залучення активної молоді до вирішення соціальних питань громадянського суспільства // Сучасний науково-педагогічний дискурс окреслення і вирішення соціальних питань: XXIII всеукраїнська науково-практична конференція: тез.доп., м. Миколаїв, 20 листопада 2020 р. / ЧНУ ім. Петра Могили – Миколаїв, 2020. – С. 82–84.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, які складаються з трьох підрозділів, висновків до них, загальних висновків та списку використаних джерел із 65 найменувань. Загальний обсяг магістерської роботи складає 96 сторінок, з них 90 – основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми магістерської роботи, сформульовано мету і завдання, визначено об'єкт та предмет, охарактеризовано методологію і експериментальну базу дослідження, показано наукову новизну, теоретичну і практичну значущість отриманих результатів, подано відомості про апробацію результатів дослідження, представлено інформацію про публікації структури й обсяг магістерської роботи.

У **першому розділі «Теоретичні засади соціальної роботи в Німеччині»** ми дали визначення таким поняттям як, наприклад, соціальна робота. Під соціальною роботою ми розуміємо те, що це назва прикладної науки, яка використовується з 1990-х років як загальний термін для традиційних галузей соціальної освіти та соціальної роботи. Також ми проаналізували інші взаємопов'язані визначення. Так, соціальна політика – це назва заходів для поліпшення економічної та соціальної ситуації, особливо соціально неблагополучних груп.

Розкрито питання про виникнення та розвиток соціальної роботи в Німеччині. Відзначено, що як наукова дисципліна соціальна робота в ФРН сформувалася у 20 столітті.

Вона зберігає свою національну специфіку, яка обумовлюється соціально-політичними та соціально-економічними умовами та культурно-історичними особливостями.

Розглянувши та проаналізувавши розвиток соціальної роботи у Німеччині, можна відзначити такі основні підходи в її розвитку: початок з найдавніших часів (церква, община, благодійна робота – надаючи їжу, житло, дбання про літніх, людей, малолітніх); початок науково-теоретичного осмислення форм соціальної допомоги на рівні конкретної особи, групи, сім'ї, суспільства); нові наукові відкриття та праці; подальший розвиток та вдосконалення соціальної роботи в наш час.

Розглядаючи німецьку модель соціального захисту потрібно також зазначити, що вона є прикладом ефективної системи функціонування суспільства. Вона забезпечується універсальністю надання соціальних послуг (охоплює всі незахищені категорії населення), взаємною солідарною роботою всіх членів суспільства через систему оподаткування та держави. Вона забезпечує громадян законним правом на соціальний захист, що повинен забезпечуватися на рівні нормального соціального стандарту.

Однією з держав, що вдало та ефективно втілює цю модель, є безпосередньо Німеччина. Соціальна робота у Німеччині зосереджена на наданні соціальної допомоги найменш захищеним верствам населення. Досягненням є те, що Німеччина має низький рівень безробіття та високий рівень забезпечення соціального захисту. Такий показник забезпечується тим, що населення країни намагається працевлаштовувати в повній мірі, створюючи для цього всі необхідні умови. Також важливою є робота з професійної точки зору, яка на ранніх етапах дозволяє визначитись та обрати професію за вподобанням.

Отже, органи державної влади та місцевого самоврядування Німеччини, спільними зусиллями забезпечують всебічну соціалізацію кожну верству населення в суспільство.

Після Другої світової війни соціальна робота в Німеччині зайняла важливе значення в програмах закордонної допомоги, запропонованими ООН та США. Такі програми були частиною великої стратегії, яка вирішувала соціальні проблеми, які були породжені війною. Перед соціальними працівниками було важливе завдання - відродження громадянського суспільства на трьох рівнях. Перший рівень: підтримка та покращення матеріальних умов життя (житло, охорона здоров'я та соціальне забезпечення). Другий рівень: професійна система допомоги населенню через систему державних та неурядових установ. І останній третій рівень - це педагогічні цінності, які наявні в розвитку соціальної роботи саме як «допомога в самопомозі».

Соціальна робота в основному спрямована на послаблення соціального та міжнаціонального напруження, формування сприятливого мікроклімату в соціумі. Головним джерелом піклування повинна бути сім'я (родина). Це найголовніший соціальний інститут для кожного з нас. Зв'язок між соціальним працівником та кожною, окремо взятою сім'єю створюється на факторі особливості кожної сім'ї, їхніх відносин та сфери життя.

Загальні соціальні служби (не тільки теоретично, але й практично), в більшості земель Німеччини взаємопов'язані з іншими спеціальними соціальними службами, такими як: відділом соціального забезпечення, бюро допомоги молоді та охороною здоров'я, але, окрім цього, також є і незалежні в організаційній взаємозалежності загальні соціальні служби. В Німеччині також значну роль займають спеціальні служби соціальної допомоги.

У Німеччині основні сили професійних соціальних працівників направлені на розпізнання причини можливих проблем та їх застерігання, а по 96% усіх фондів Німеччини переслідують благодійні цілі. Більше половини фондів, які мають правоздатність відповідно до цивільного законодавства, серед іншого мають підтримку в широкій категорії «суспільство» за своїм призначенням.

Завдання соціальної допомоги відповідно до закону – забезпечити людям гідне життя і в той же час допомогти людині знову самостійно встати на ноги і жити, не вдаючись до підтримки держави. Більше того, право на отримання соціальної допомоги має людина, яка опинилася в тяжкій життєвій ситуації, постійно й легально проживає в Німеччині (громадяни Німеччини; іноземці, визнані біженці).

Визначено мету соціальної роботи та діяльність соціального працівника, технології виникнення та методики роботи з конфліктних ситуацій. Визначено форми, принципи, напрямки та чинники соціальної роботи. Розглянуто структуру державної опіки, соціальні послуги та соціальні інститути.

Німеччина – одна з найуспішніших країн світу, з дуже низьким відсотком безробіття та високим рівнем життя населення. В Німеччині є різноманітні соціальні установи, одними із них є незалежні добродійні організації. Під незалежними добродійними об'єднаннями, службами та організаціям розуміються самостійні органи, які виконують соціальні завдання держави.

Діяльність незалежних добродійних організацій охоплює всі види соціальної допомоги в тому числі й самопомоги, які мають організовану форму та діють на некомерційній основі у Німеччині.

У другому розділі **«Особливості діяльності соціальних служб Німеччини»** розглянуто основну діяльність соціальних служб Німеччини, її нормативно-правову базу, визначено головні напрями діяльності цих організацій, встановлено діяльність та важливість волонтерства. Розкрито основні технології соціальної роботи в системі соціальних служб Німеччини, розглянуто особливість молодіжної політики Німеччини; технології соціального обслуговування та запропоновано напрями вдосконалення соціальної роботи в Україні з урахуванням німецького досвіду.

Сучасна Федеративна Республіка Німеччини була заснована як демократична соціальна федеративна держава. Конституція ФРН відображає принцип соціальної держави, будь-яка людина, незалежно від громадянства, має право звернутися та отримати соціальну підтримку, а дотримання федерального закону про соціальну підтримку є важливим завданням для будь-яких життєздатних дієвих сил в державі, незалежно від труднощів буття за часів економічних криз.

Розглянувши технології соціальної роботи в Німеччині можна сказати, що кожна технологія має свої особливості роботи з кожною окремо взятою категорією населення.

У Німеччині основні сили професійних соціальних працівників направлені на розпізнання причини можливих проблем та їх застереження, а потім уже на вирішення питання їх усунення.

Німеччина стоїть на перших позиціях в Європі щодо оцінки праці волонтерів, а це, безумовно, позначається на рівні розвитку соціальної сфери в цілому.

Позитивними здобутками соціальної/соціально-педагогічної роботи у Німеччині є варіативність навчальних програм, їхня побудова на основі принципу індивідуалізації навчального процесу; розширення діапазону спеціалізацій; забезпечення рефлексивності навчання; орієнтацію змісту й технологій професійної освіти на поточні й перспективні завдання професійної діяльності; єдність теоретичної і практичної підготовки.

До системи державного соціального страхування, яка є обов'язковою, залучена велика частина населення країни.

Соціальні служби сприяють соціальній рівновазі в суспільстві. Економіка та соціальна сфера взаємопов'язані. Соціальна сфера залежить від надходження грошових коштів. Це – змішане фінансування, що складається з добровільних пожертвувань, податків, грошових дотацій, внесків, неоплачуваної громадської роботи.

Таким чином, незважаючи на те, що в соціальній ринковій системі господарства Німеччини економічний принцип по відношенню до нужденних полягає у тому, скільки грошей готовий пожертвувати, той хто ними володіє ними для потреб незаможних, в центрі уваги стоїть людина.

Соціальна сфера виробляє соціальний продукт у вигляді допомоги молоді, людей похилого віку, сім'ям, іноземцям в ФРН. Ця допомога компенсує послуги приватного сектора, державних та громадських служб.

Дослідивши питання соціальної роботи Німеччині, можна зробити такі висновки для України.

Досвід Німеччини має важливе значення для України, а саме для розбудови власної системи соціального захисту на основі німецького досвіду у виді співпрацювання з цією країною.

На наш погляд, для України може бути цінним німецький досвід формування і розвитку соціальної роботи у таких аспектах:

- необхідність розумного поєднання в нашій країні зусиль державного та добровільного секторів у роботі з клієнтами, розвитку державно-приватного партнерства;

- потрібно розвивати соціальну роботу не лише в міських, а й в сільських місцевостях, так як це функціонує в Німеччині.

- запровадження соціального страхування в Україні на основі німецького досвіду.

Німеччина має імідж країни з доброю функціонуючою системою соціального захисту. Прожити на соціальні пільги в ФРН справді можна. При цьому мало хто з німців на цьому спекулює і нині рівень безробіття в країні найнижчий з часів возєднання Німеччини, менше 5 %.

У світі визнається дієвість соціальної системи Німеччини. Хоча понад 30 % в сукупному суспільному продукті складають соціальні послуги, їх отримують тільки ті, які цього потребують. Вважаємо, що так повинно бути і в Україні.

Отже, потрібно впровадити таку систему для українців, аби люди могли відчуватися в безпеці та могли жити повноцінним життям. З досвіду інших країн, а саме проаналізованої нами Німеччини, можна зробити висновок наскільки нам потрібен їх досвід та методи вдосконалення соціальної роботи, так як благополуччя людства залежить від того, наскільки щасливими та захищеними соціально будуть люди.

ВИСНОВКИ

Отже, як підсумок проведеного дослідження можна зробити наступні висновки та узагальнення:

1. Досліджено становлення соціальної роботи в Німеччині. Виявлено, що зародження соціальної роботи в Німеччині співпадає за часом з утворенням її як національної держави і пов'язане з підтриманням внутрішньої стабільності, якої країна потребувала на той час. Перші зусилля були сконцентровані у напрямку підтримки середнього класу, релігійного відродження, філантропії та емансипації жінок.

Становлення та розвиток соціальної роботи в Німеччині пов'язаний з процесом індустріалізації країн у 19 столітті. Індустріалізація призвела до розшарування населення по рівнях доходів, а також до того, що багато осіб з сільської місцевості були розорені, тому вони емігрували до міста в пошуках роботи. Їх життя було неможливим без соціальної підтримки. Соціальне забезпечення взяли на себе релігійні та благодійні установи, однак у другій половині 19 століття потреба держава почала займатися соціальними

питаннями. Виникли такі професії, як вихователь дитячого саду, вчителька, медична сестра та попечительниця благодійного управління. На зламі 19-20 століть соціальна робота концентрувалася на питаннях захисту материнства і дитинства, роботи з особами з інвалідністю та самотніми літніми людьми.

На початку 19 століття у Німеччині була створена система соціальних служб і налагоджено соціально-педагогічне обслуговування населення. Поняття «соціальний працівник» стало вживатися наприкінці 19 – на поч. 20 століття. Але як професія і академічна дисципліна соціальна робота отримала визнання лише після Другої світової війни.

Сучасна Федеративна Республіка Німеччина була заснована як демократична соціальна федеративна держава. Конституція ФРН відображає принцип соціальної держави, будь-яка людина, незалежно від громадянства, має право звернутися та отримати соціальну підтримку.

2. Визначено особливості соціальної роботи у Німеччині. Сучасна соціальна робота в Німеччині пов'язана із загальним проявом якості життя населення. Завдання соціальних служб – забезпечити гідне життя людям, що потрапили у важку життєву ситуацію. Це нерозривно пов'язано з економічними можливостями держави і недержавних носіїв соціальних послуг.

Реалізація соціальної політики здійснюється постачальниками соціальних послуг на конкурсній основі, головними критеріями при цьому виступають якість послуг, що надаються та забезпечуються кадрами. Зусилля соціальних служб, незалежно від форм власності, спрямовані на забезпечення гідного життя людям, що потрапили у важку життєву ситуацію.

Охарактеризувавши систему соціального захисту та соціальної роботи, що діє в Німеччині, можна зробити наступні висновки. До системи державного соціального страхування, яка є обов'язковою, залучена велика частина населення країни. Відповідно до німецького законодавства кожен роботодавець повинен застрахувати найманого працівника від можливих соціальних ризиків, пов'язаних, наприклад, з одержанням виробничих травм або шкідливими умовами праці.

Система соціального страхування містить п'ять його видів: державне медичне страхування, обов'язкове державне страхування на випадок необхідності в догляді по старості або хворобі, страхування від втрати роботи, пенсійне страхування найманих працівників, обов'язкове державне страхування від наслідків, завданих нещасним випадком на виробництві.

Фінансова основа цієї системи – це фонди соціального страхування, які поповнюються за рахунок внесків застрахованих людей і базуються на принципі взаємодопомоги.

Спеціальні фонди — важлива ланка фінансової системи Німеччини. За обсягом ці фонди стоять на другому місці після федерального бюджету країни. Головне місце серед них займає фонд соціального страхування, який складається з великої кількості автономних фондів, що охоплюють окремі види страхування. Загальною для всіх фондів соціального страхування є система мобілізації доходів. Кошти фондів утворюються за рахунок трьох джерел: обов'язкових відрахувань від заробітної плати робітників та службовців; внесків підприємців; державних субсидій з федерального бюджету. Така система

соціального захисту Німеччини стала прикладом для багатьох європейських держав.

3. Охарактеризувавши сучасні технології соціальної роботи в системі соціальних служб Німеччини можна зробити такі висновки.

Соціальні служби сприяють соціальній рівновазі в суспільстві. Економіка та соціальна сфера взаємопов'язані. Соціальна сфера залежить від надходження грошових коштів. Це – змішане фінансування, що складається з добровільних пожертвувань, податків, грошових дотацій, внесків, неоплачуваної громадської роботи.

Таким чином, незважаючи на те, що в соціальній ринковій системі господарства Німеччини економічний принцип по відношенню до нужденних полягає у тому, скільки грошей готовий пожертвувати той, хто ними володіє, для потреб незаможних, в центрі уваги стоїть людина. Цей підхід є актом дії християнської відповідальності перед суспільством, такі дії все ж залишаються питанням християнської моралі, який кожен вирішує для себе так, як він вважає за потрібне і можливим на даний момент.

Соціальна сфера виробляє соціальний продукт у вигляді допомоги молоді, людей похилого віку, сім'ям, іноземцям в ФРН. Ця допомога компенсує послуги приватного сектора, державних та громадських служб.

Отже, усі громадяни Німеччини та іноземці є захищеними, так як держава надає таку можливість. Страхування може бути як державне так і приватне, отже всі можуть дозволити собі такі послуги.

4. Дослідивши особливості соціальної роботи у Німеччині, можна запропонувати такі пропозиції для удосконалення соціальної роботи в Україні на основі німецького досвіду:

- продовження поєднання в нашій країні зусиль державного та громадського секторів у роботі з клієнтами, розвиток дієвого державно-приватного партнерства;
- розвиток соціальної роботи не лише в міських, а й в сільських місцевостях, так як це функціонує в Німеччині. Цей процес вже розпочато в Україні у результаті реформи децентралізації, а також прийняття Закону України «Про соціальні послуги» (2019);
- посилення соціального захисту материнства та дитинства, розвитку сім'ї на засадах гендерної рівності, у тому числі щодо виходу батька або матері у відпустку по догляду за дитиною до трьох років, інформування населення про спільну відповідальність батьків за виховання дітей;
- розвиток мережі установ, які надають допомогу чоловікам та жінкам. Прикладом таких установ є кризові центри для жінок та чоловіків у Німеччині, які займаються наданням соціальної, психологічної, медичної, юридичної допомоги;
- впровадження та розвиток мережі установ щодо організації дозвілля дітей та молоді за прикладом підліткових клубів у Німеччині, які відіграють важливу роль у вихованні та соціалізації дітей та молоді.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Пазюк Ю. О. Залучення активної молоді до вирішення соціальних питань громадянського суспільства // Сучасний науково-педагогічний дискурс окреслення і вирішення соціальних питань: XXIII всеукраїнська науково-практична конференція: тез.доп., м. Миколаїв, 20 листопада 2020 р. / ЧНУ ім. Петра Могили – Миколаїв, 2020. – С. 82–84.

АНОТАЦІЇ

Пазюк Ю. О. Особливості здійснення соціальної роботи у Німеччині: досвід для України – Рукопис.

Магістерська робота на здобуття академічного ступеня магістра за спеціальністю – 231 соціальна робота. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2021.

Магістерська робота присвячена дослідженню соціальної роботи в Німеччині. Проаналізовано понятійно-категоріальний апарат теми. Окрему увагу приділено запровадженню досвіду соціальної роботи Німеччини для України.

Розглянуто основну діяльність соціальних служб Німеччини, її нормативно-правову базу. Визначено головні напрями діяльності цих організацій, встановлено діяльність та важливість волонтерства.

Розкрито основні технології соціальної роботи в системі соціальних служб Німеччини, розглянуто особливість молодіжної політики Німеччини; технології соціального обслуговування та запропоновано напрями вдосконалення соціальної роботи в Україні з урахуванням німецького досвіду.

Ключові слова: соціальний працівник, соціальна робота, соціальна політика, Німеччина, Україна.

Pazyuk Yu. O. Features of social work in Germany: experience for Ukraine - Manuscript.

Master's work on obtaining an academic master's degree in the specialty - 231 social work. – Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolayiv, 2021.

The master's thesis is devoted to the study of social work in Germany. The conceptual and categorical apparatus of the topic is analyzed. The special attention is paid to the implementation of the experience of social work in Germany for Ukraine.

The main activity of social services in Germany, its legal framework are considered. The main directions of activity of these organizations are defined, activity and importance of volunteering is established.

The main technologies of social work in the system of social services of Germany are revealed, the peculiarity of the youth policy of Germany is considered;

technologies of social service and directions of improvement of social work in Ukraine taking into account the German experience are offered.

Key words: social worker, social work, social policy, Germany, Ukraine.